

Torturfølger blandt tjetjenske flygtninge i Norge

En undersøgelse foretaget af Amnesty Internationals danske lægegruppe 2006

Torturfølger blandt tjetjenske flygtninge i Norge

EN UNDERSØGELSE FORETAGET AF
AMNESTY INTERNATIONALS DANSKE LÆGEGRUPPE 2006

LÆGERNE BAG UNDERSØGELSEN ER:

Tania Nicole Masmás MD

Claes Kjær MD

Lise Worm MD

Morten Ekstrøm MD

© Amnesty International, dansk afdeling

Gengivelse af teksten er tilladt mod kreditering af Amnesty International

GRAFISK DESIGN OG FOTO:

Michala Clante Bendixen

TRYK:

Scanprint, november 2006

ISBN:

87-88252-15-9

Amnesty International

Gammeltorv 8, 5. sal

1457 København K

e-mail: amnesty@amnesty.dk

www.amnesty.dk

INDHOLD

Indledning	5
Etiske Aspekter	6
Materiale	6
Metode	6
Resultater	6
Lægelig undersøgelse	8
Diskussion	8
Konklusion	9
Tabel I: Baggrundskarakteristika for de undersøgte tjetjenere	10
Tabel II: Interviewskema	11
Tabel III: Forhold omkring anholdelse og fængsling	12
Tabel IV: Typer af tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf	14
Tabel V: Fysiske og psykiske symptomer	15
Tabel VI: Fysiske fund ved den objektive undersøgelse	16
Tabel VII: Anatomisk fordeling af alle ar	16
Fotos	17
Cases	18
Kildefortegnelse	25

Northern Caucasus and Georgia

As of March 2004

INDLEDNING

Amnesty Internationals danske lægegruppe har som en væsentlig del af sin opgave at dokumentere, om der har fundet tortur sted. Lægelig dokumentation er et vigtigt redskab i forebyggelsen af tortur og mishandling.

Under de seneste konflikter i Tjetjenien har en række menneskerettighedsorganisationer rapporteret om grove krænkelser af menneskerettighederne, bl.a. vilkårlige drab, tilbageholdelser uden retsligt grundlag og tortur. I langt de fleste tilfælde er overgrebene begået af russiske styrker, men for nylig kom det frem, at også tjetjenske bevæbnede styrker er ansvarlige for alvorlige menneskerettighedskrænkelser.

Der er imidlertid kun sparsomme rapporteringer, der indeholder lægelige vurderinger af tjetjenske torturofre (kilde nr. 1-3, se bagerst). I Danmark findes der relativt få tjetjenere, mens der i Norge opholder sig flere tusinde tjetjenske flygtninge. En del af disse er tidligere blevet interviewet af Den Norske Støttekomite for Tjetjenien (4), men de har ikke været undersøgt med henblik på lægelig dokumentation af fysiske og psykiske følger af tortur.

Fire medlemmer af Amnesty Internationals danske lægegruppe besluttede derfor at rejse til Norge og undersøge de tjetjenske flygtninge for at afgøre, om man ud fra en lægefaglig vurdering kan dokumentere, at der har fundet tortur sted mod civile i Tjetjenien gennem de sidste 10-15 år (1-6).

Lægegruppen besøgte Norge i to omgange. Første gang var 5.- 6. oktober 2005 og anden gang 11.- 12. januar 2006. I alt 21 tjetjenske flygtninge blev interviewet og undersøgt. Undersøgelserne foregik i trygge og fortrolige rammer, hvor kun den undersøgte, to læger og en tolk var til stede.

Rapporten er blevet til i et samarbejde med Amnesty International i Norge, Den Norske Støttekomité for Tjetjenien samt Norsk Flygtningehjælp. Den indeholder dels en beskrivelse af de anvendte torturmetoder og hvordan de har påvirket de tjetjenske flygtninge psykisk og fysisk, dels en beskrivelse af de objektive lægelige fund ved undersøgelserne.

Ifølge FNs Flygtningehøjkommissariat, UNHCR, modtog de europæiske lande i 2005 lidt over 20.000 asylansøgere fra Rusland. Langt de fleste var tjetjenere. (7).

Lægerne i Amnesty Internationals danske lægegruppe arbejder ulønnet og uafhængigt af politiske interesser. Undersøgelsen har fundet sted i et andet land end der, hvor overgrebene skete, og har derfor kunnet foretages uden indblanding fra offentlige myndigheder eller andre.

"Jeg fik bind for øjnene, blev bagbundet og transporteret til et tomt hus, hvor de afhørte mig om de øvrige beboere i min landsby. Og så begyndte de at torturere."

34-årig tjetjensk kvinde

"Under forhørene havde jeg bind for øjnene og håndjern på. De sparkede og slog med køller og geværkolber; jeg brækkede bl.a. næsen og fik slået flere tænder ud"

40-årig tjetjensk mand

"Den sidste dag fik jeg en hætte over hovedet og kørt ud i en skov og skudt. De troede, at jeg var død men en kvæghyrde fandt mig og bragte mig til et sygehus, hvor jeg lå i to måneder. Under indlæggelsen måtte de fjerne min ene nyre, noget af min tarm og milten. Jeg turde aldrig mere vende hjem."

22-årig tjetjensk mand

"To af bødlerne voldtog mig flere gange, de sparkede mig i ryggen og over lænden og slog mig over det hele. De truede mig også med at hente mine børn næste gang."

34-årig tjetjensk kvinde

ETISKE ASPEKTER

Lægegruppens etiske overvejelser er i overensstemmelse med International Code of Medical Ethics (World Medical Association 1949, 1968, 1983) og de etiske forhold beskrevet i FN's Istanbul Protokol (8). I dokumentationsarbejdet er det lægernes ansvar ikke at skade den enkelte *uanset* det overordnede formål. Det bør således undgås, at den enkelte undersøgte bliver psykisk re-traumatiseret af at genfortælle sin torturhistorie.

Det er ligeledes lægernes ansvar, at de undersøgte ikke risikerer repressalier rettet mod dem selv eller familien. Historierne er derfor anonymiserede.

Ved senere samtaler med kontaktpersoner for den undersøgte gruppe har der ikke været tilbagemeldinger om psykiske følgevirkninger af undersøgelserne. De undersøgte har alle haft mulighed for at modtage behandling i det norske sundhedsvæsen efter behov.

Alle, som deltog i undersøgelsen, underskrev et dokument om informeret samtykke vedrørende frivillighed for deltagelse, anonymitet og fortrolig behandling af indsamlede data samt publikation af data ved Amnesty International (9).

Som hovedregel indebærer læge-patientforholdet, at lægen skal hjælpe den syge, herunder behandle og lindre (10-11). Ved lægeligt dokumentationsarbejde indgår behandling dog ikke direkte. Mange torturoverleverer giver imidlertid udtryk for, at de gerne vil fortælle deres torturhistorie, hvis den kan være med til at hindre, at andre udsættes for det samme. Endvidere kan det i sig selv være en lindring at fortælle torturhistorien.

De undersøgtes historier blev skrevet ned uden hensyntagen til politisk overbevisning, eventuelle anklager for kriminalitet, religiøse tilhørsforhold eller andre ikke-lægefaglige problemstillinger.

"Det første døgn opholdt jeg mig i et jordhul, hvor fangevogterne overhældte mig med iskoldt vand, slog mig med flasker og urinerede på mig."
22-årig tjetjensk mand

MATERIALE

Undersøgelsen omfattede i alt 21 voksne etniske tjetjenere, heraf 2 kvinder og 19 mænd i alderen 22-59 år, som enten havde fået opholdstilladelse eller havde søgt om asyl i Norge. I tabel 1 kan man læse mere om de 21 tjetjeneres baggrund.

De undersøgte havde, ifølge deres egne udsagn, alle været udsat for uretmæssige tilbageholdelser, forhør og tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

METODE

Alle tjetjenerne blev undersøgt af to læger fra Amnesty Internationals danske lægegruppe, og der var en professionel tolk til stede ved samtlige undersøgelser. Interviewets form fulgte de i Tabel II beskrevne punkter. Der blev således spurgt til almindelige personlige baggrundsdata, torturhistorie, torturformer, fysiske og psykiske symptomer samt behandling.

Interviewene kom ikke ind på forholdene omkring de undersøgtes flugt fra Tjetjenien, men koncentrerede sig udelukkende om torturhistorien. Efterfølgende gennemgik alle undersøgte tjetjenere en lægelig undersøgelse med henblik på at beskrive objektive psykiske og fysiske fund. (Tabel II).

Hver undersøgelse varede 1½-2½ time og blev udført efter de principper, som er beskrevet i FN's Istanbul Protokol (8).

RESULTATER

Anholdelser og fængslinger

De 21 undersøgte tjetjenere havde i alt været udsat for 59 anholdelser, hvoraf 56 førte til fængsling eller tilbageholdelse. Tabel III belyser hver enkelt undersøgte tjetjeners anholdelse. Anholdelserne blev foretaget fra 1995 til 2005, dog langt overvejende i perioden fra 2000 til 2005. Den arresterende myndighed var i alle tilfælde russiske militære styrker eller politi. I nogle få tilfælde var styrker under den tjetjenske præsident Akhmad Kadyrov medinddraget i både anholdelse og selve fængslingen.

Omkring en tredjedel af anholdelserne foregik om natten eller meget tidligt om morgenen. Anholdelserne fandt sted i hjemmet eller på gaden, hvor selve udvælgelsen af den anholdte person til tider virkede meget tilfældig. En af de undersøgte var indlagt på et tjetjensk hospital, da han og de øvrige patienter og sundhedspersonale blev anholdt.

Der blev anvendt vold, primært i form af slag med hånd eller geværkolbe, samt spark ved over halvdelen af anholdelserne. Der var fra 3 til 40 militærfolk til stede. De fleste af militærfolkene bar våben og var i nogle tilfælde maskeret. Begrundelserne for anholdelserne var af meget forskellig art, se Tabel III.

De anholdte blev ført væk fra anholdelsesstedet primært i bil eller lastbil. De anholdte blev placeret i fængsler, militærbaser, huller i jorden, lagerbygninger, tomme civile huse, som de russiske militære styrker havde taget i anvendelse, eller i egentlige undersøgelsesleje (bl.a. nævnes Chernokozovo undersøgelseslejen af flere af de undersøgte).

Tjetjenerne var tilbageholdt fra en dag og op til cirka et år. Flere af dem blev tvunget til at underskrive tilståelses-erklæringer. Kun en af de undersøgte tjetjenere fik tildelt en advokat og blev stillet for en dommer. Han blev løsladt 4 dage senere. Der blev ikke foretaget officielle undersøgelser ved nogle af de øvrige tilbageholdelser.

Anvendte torturmetoder og anden nedværdigende og umenneskelig behandling

De 21 tjetjenerne fortæller alle, at de blev udsat for tortur og anden nedværdigende og umenneskelig behandling. Torturmetoderne fremgår af Tabel IV.

Alle tjetjenerne oplyste, at de var blevet sparket og slået med geværkolber, jernstænger eller plastikflasker.

De fleste af dem havde desuden været udsat for el-tortur med hånddreven generator (beskrives som en gammeldags telefon), nedværdigende og ydmygende behandling (bl.a. seksuelle krænkelser, nedværdigende tilråb eller at blive urineret på) og trusler mod familie og dem selv.

Over halvdelen var blevet lagt i håndjern og havde fået bind for øjnene eller en sæk over hovedet i længere tid. Endvidere havde over halvdelen været vidne til grov tortur mod andre.

"De gav mig stød med en hånddreven telefonlignende generator med ledningerne placeret på mine ører, min næse og nakke. Men det værste var næsten at overvære tortur af mine medfanger."

40-årig tjetjensk mand

Ni ud af 21 havde været udsat for nærvælning med gasmaske, pose over hovedet eller med hænder. Cirka en tredjedel af de undersøgte var udsat for ophængning, skinhenrettelse eller isolation.

Endvidere havde enkelte af de undersøgte oplevet at blive brændt med cigaretter, udsat for seksuel tortur inkl. voldtægt, overhældt med iskoldt vand eller benzin, truet med hunde, at få afrevet negle, nedfilet tænder samt at blive skåret med kniv. Ti af de 21 undersøgte rapporterede om besvimelse i forbindelse med torturen.

Fysiske og psykiske symptomer

Tabel V viser de fysiske og psykiske symptomer, som de undersøgte led af på undersøgelses-tidspunktet. Seksten ud af de 21 undersøgte angav at være sunde og raske, inden torturen fandt sted.

Af fysiske følger efter torturen angav langt de fleste hovedpine og ledproblemer. Seks af de undersøgte klagede over hørenedsættelse og/eller susen for ørene.

Af psykiske men havde størstedelen af de undersøgte søvnproblemer, mareridt, nedsat koncentrationsevne og hukommelsesbesvær. En del af de undersøgte havde desuden tilbagevendende erindringer om torturen i deres dagligdag samt øget irritabilitet, følelse af tristhed, angst og nervøsitet.

Tre personer fik på undersøgelses-tidspunktet smertestillende eller beroligende medicin grundet følger efter torturen. Ingen af de undersøgte havde et alkohol- eller stofmisbrug.

"Jeg blev også udsat for "svalen", hvor de hængte mig op med hænderne bagbundet, mens de tævede løs på mig. Da skadede jeg min højre skulder."

40-årig tjetjensk mand

"Indimellem bandt de mig til en stol under forhøret. Mine fingre blev mast, de brændte mig med cigaretter på hånden og gav mig elektriske stød på fingrene, tæerne og ørerne. De trak en plasticpose over mit hoved og gav mig en gammel gasmaske på med en slange, hvor de afbrød lufttilførslen, indtil jeg besvimelede."

49-årig tjetjensk mand

LÆGELIG UNDERSØGELSE

Elleve af de 21 undersøgte var psykisk meget påvirkede af samtalen, særligt når det drejede sig om deres oplevelser med tilbageholdelse og tortur. De virkede meget triste, var lavmælte og måtte stoppe flere gange under samtalen. De undgik som regel at se interviewerens i øjnene og græd i perioder meget.

De fysiske fund ved undersøgelsen er beskrevet i Tabel VI. Fundene er primært relateret til bevægeapparatet. Fem af de undersøgte havde smerter, nedsat kraft, føleforstyrrelser eller skævt sammenvoksede led i arme eller ben. Tre havde symptomer i skulderleddet i form af smerter, nedsat kraft og indskrænket bevægelighed. To havde smerter ved undersøgelse af ryg.

Der blev registreret i alt 62 år fordelt på 14 personer. 48 af dem blev angivet at have relation til tortur. Elleve af de 21 undersøgte havde ar, der af dem selv blev beskrevet som forårsaget af torturen og som objektivt vurderet var i overensstemmelse med den beskrevne tortur. Arrene var forårsaget af skudlæsioner (17), slag med køller eller geværkoller (14), operation (9), cigaretbrænding (4), snitlæsioner (4), vaccinationer (4), granatsplinter (2), forbrænding (1), håndjern (1) samt ukendt årsag (6). Arrene var primært lokaliseret på arme og ben (Tabel VII). To personer havde skæv næse og nedsat luftpassage i næsebor efter brud på næsebenet angiveligt grundet slag under torturen.

”De gav mig en metalhjem på hovedet og slog på hjelmen med en mukkert. De gav mig stød under neglene på hænderne og under lilletåneglene, så jeg senere måtte have fjernet negle fra fingre og tæer.”

”De truede med, at min far og bror ville blive hentet og slået ihjel.”

22-årig tjetjensk mand

DISKUSSION

Ved samtlige 21 undersøgelser blev der konstateret overensstemmelse mellem de symptomer, de undersøgte lider af i dag og/eller de objektive lægelige fund ved undersøgelsen samt torturhistorierne.

Der blev typisk anvendt torturmetoder, der kun efterlader få fysiske men, f.eks. psykologisk tortur, slag med vandfyldte plastflasker og nærvælning. Kun i få tilfælde blev der rapporteret om tortur med skærende eller stikkende genstande, som typisk efterlader ar.

Halvdelen af de undersøgte havde ar, som alle var forenelige med den beskrevne traumatisering primært i form af slag og skud. Ligeledes fandt man hos cirka halvdelen af de undersøgte skader i bevægeapparatet relateret til torturen.

De psykiske symptomer var meget fremtrædende hos tjetjenerne med klassiske posttraumatiske stresssymptomer hos over halvdelen af dem. De fleste havde søvnproblemer med mareridt, tilbagevendende pinagtig erindringer om traumer og tab, nedsat hukommelse, svækket koncentrationsevne og øget irritabilitet. Flere af de undersøgte opfyldte alle WHO's kriterier for posttraumatisk stress syndrom, der er en typisk følgevirkning efter svær traumatisering såsom tortur.

De undersøgte tjetjenere beklagede sig stort set ikke under interviewene. Langt hovedparten af de 21 undersøgte var mænd, og de fortalte, at det blandt tjetjenske mænd er tabu at tale om overgreb og endnu mere tabu at tale om de traumer, det efterlader. Disse forhold er vigtige at have med i betragtning, når man undersøger tjetjenske flygtninge for torturfølger.

Fem undersøgte angav at have været udsat for seksuel tortur, herunder var to blevet voldtaget. Seksuelle overgreb er ofte særligt tabubelagt og kan derfor være underrapporteret i denne undersøgelse (2).

De 21 tjetjenere fortalte samstemmende, at tortur er meget udbredt i Tjetjenien, og at den næsten uden undtagelse bliver foretaget af russiske styrker. Enkelte fortalte, at de også havde set etniske tjetjenere blandt fangevogterne/bøddlerne f.eks. i Chernokozovo undersøgelseslejr.

Undersøgelsen gav et samlet billede af stor tilfældighed ved tilbageholdelserne, udbredt anvendelse af tortur og anden umenneskelig og nedværdigende behandling og tilståelser frembragt under tvang. Kun en af de undersøgte rapporterede om, at han havde adgang til en advokat og blev stillet for en dommer.

KONKLUSION

Amnesty Internationals danske lægegruppes undersøgelse dokumenterer, at der finder udstrakt brug af tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf sted i Tjetjenien.

De danske lægelige vurderinger bekræfter hermed de mange rapporter fra organisationer verden over, som gennem en årrække har beskrevet omfanget af tortur og andre menneskerettighedskrænkelser udført af især de russiske magthavere – og i mindre omfang af etniske tjenere – mod tjenere i Tjetjenien.

Torturen fandt sted fra 1995 til 2005, og bødlerne anvendte typisk torturmetoder, der ikke efterlader ar, f.eks. psykologisk tortur og nærvælning.

Alle de 21 undersøgte tjenere blev slået med bl.a. geværkolber og plastflasker. 15 var vidner til tortur af medfanger, 14 blev truet både direkte og indirekte, 13 var i håndjern i længere tid. 11 blev udsat for el tortur. 9 oplevede nærvælning, hvor de bl.a. fik en gasmaske over hovedet og afbrudt ilttilførslen til de besvimele. 7 oplevede skinhenrettelse og 5 blev udsat for seksuel tortur for blot at nævne nogle af de hyppigst anvendte torturmetoder.

"De var nær ved at kvæle mig med en plasticpose, de holdt over mit hoved, indtil jeg besvimele."

"De gav mig stød med en gammel telefonlignende hånddrevet generator; elektroderne placerede de i min nakke, på armene og lænden."

34-årig tjetjensk kvinde

De undersøgte tjenere er i dag tydeligt påvirkede af traumatiseringen og flere af dem opfylder WHO's kriterier for *posttraumatisk stress. syndrom (PTSD)*, som er en typisk følgevirkning efter svære traumer såsom tortur.

Undersøgelsen konkluderer, at der i alle 21 tilfælde var overensstemmelse mellem symptomer og lægelige fund samt den tortur, tjetjenerne fortalte, de havde været udsat for.

Tortur vurderes ofte ud fra en politisk, en socio-økonomisk, en juridisk eller en moralsk vinkel. I denne undersøgelse har vi valgt en snæver sundhedsmæssig vinkel. En sådan lægelig dokumentation er et afgørende vigtigt bidrag til den samlede belysning af menneskerettighedskrænkelser begået mod enkelt individer og befolkningsgrupper. Et mål med dokumentation er bl.a. at forebygge forekomsten af tortur.

"I starten var torturen ret tilfældig, siden mere systematisk, og det fandt næsten altid sted om natten. Bødlerne røg hash og satte høj musik på, før de gik i gang"

"De sparkede og slog konstant overalt på min krop med de bare næver, stokke og tunge slanger. Jeg blev slået oven i hovedet med et jernrør og mod munden, så jeg mistede flere af mine tænder. De sparkede mig i skridtet og sagde til mig, at jeg ikke kunne få flere børn"

"Vi fik næsten ingen mad, stort set kun, hvad der blev bragt til os udefra, og jeg måtte bl.a. helt undvære mad i en ni-dages periode. Jeg måtte drikke min egen urin, dels pga. væskemangel, dels for at forebygge tuberkulose. Men det værste var at høre mine medfanger blive tortureret"

49-årig tjetjensk mand

TABEL I. BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA FOR DE UNDERSØGTE TJETJENERE

Karakteristika	Værdi
Alder i år: middelværdi (range)	37 (22-59)
Køn: mænd / kvinder (%)	19 (90) / 2 (10)
Civilstatus: gift / fraskilt / ugift (%)	18 (86) / 1 (5) / 2 (10)
Antal børn: middelværdi (range)	2,4 (0-5)
Videregående uddannelse: ingen / mellemlang ¹ / højere (%)	5 (24) / 9 (43) / 7 (33)
Beskæftigelse i Tjetjenien: i job / arbejdsløs / uoplyst (%)	13 (62) / 1 (5) / 7 (33)
Beskæftigelse nuværende: i job / sprogscole / arbejdsløs / uoplyst (%)	3 (14) / 3 (14) / 11 (52) / 4 (19)
Ankomst til Norge: årstal	2001-2006
Helbred inden tortur: rask / kronisk sygdom ² (%)	16 (76) / 5 (24)

¹) En mellemlang uddannelse er af ca. 3 års varighed.

²) Kronisk sygdom i form af hjerte-kar lidelser, operation af godartet svulst, besvimelsestilfælde samt medfødt skulderskade.

TABEL II. INTERVIEWSKEMA

Baggrund	Torturhistorie	Torturformer	Fysiske symptomer	Psyriske symptomer	Behandling	Objektiv
Fødeby	Antal arrestationer	Falanga*	Hovedpine	Søvnbesvær	Medicinske rapporter	Almen fysisk tilstand
Bosted	Omstændigheder ved anholdelse(r)	Ophængning	Smerter/føleforstyrrelser under fødder	Mareidit	Behandling af torturfølger	Almen psykisk tilstand
Alder	Årsag til anholdelse(r)	El-tortur	Smerter i ryg/hakke	Angst/nervøsitet	Medicin	Hud/ar
Uddannelse	Beskrivelse af torturlokalet	Belastende positioner	Smerter i arme/skuldre	Panikanfald		Hoved/ansigt
Job	Trusler (inkl. mod familie)	Isolation	Smerter i ben/bækken	Koncentrationsbesvær		Øjne/øre/næse
Helbred før	Retssag	Vidne til tortur mod andre	Tinnitus/høreproblemer	Hukommelsesbesvær		Mund/tandstatus
Undersøgelser af torturfølger		Skinhenrettelser	Svimmelhed	Nedtrykthed/tristhed		Hjerte/lunger
Informeret samtykke		Ydmygende behandling	Mave-tarmproblemer	Flashbacks/genoplevelser		Mave
		"Elefanten"***	Ufrivillig vandladning	Manglende selvtillid		Genitalier
		"Svalen"***	Urinvejsproblemer	Affektabilitet/irritabilitet		Bevægeapparat
		Andre torturformer	Seksuelle problemer	Andre symptomer		Perifere nervesystem
			Andre symptomer			Central nervesystem
						Fotos

* "Falanga": slag mod/under fodsdlerne.

** "Elefanten": torturform, hvor den torturerede får gasmaske over hovedet og periodisk afbrudt ilttilførslen.

*** "Svalen": torturform, hvor den tortureredes hænder lænkes/bindnes på ryg, og han/hun hænges op i armene.

TABEL III. FORHOLD OMKRING ANHOLDELSE OG FÆNGSLING (OPFØRT I SAMME RÆKKEFØLGE SOM CASES)

Tidspunkt for anholdelse	Arrestanter/bødler	Sted for anholdelse	Forhold under anholdelse	Årsag til anholdelse	Fængselstype	Varighed af fængsling
2004	Russisk militær, bar masker	Eget hjem	Banket på dør om natten. Slået med geværkolber, sparket bevidstløs	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Smidt bevidstløs på gaden, ej fængslet	–
1996 + 2000	Russisk militær	I forbindelse med razzia. Ved kontrol-post	Bagbundet. Lagt på jorden. Slået, sparket. Sæk over hovedet	Undersøgte var politisk aktiv	Undersøgelseslejr	4 døgn + 4 døgn
2000 + 2002	Russisk militær	Eget hjem. På gaden	1. anholdelse: ingen vold. 2. anholdelse: tvunget ind i militærbil, bagbundet, lagt på gulv	Havde arbejdet med at hjælpe tjenere under krigen	Politistation. Kælder i ukendt hus	1 døgn + 8 døgn
1996, 2001 + 2003	Russisk militær	Eget hjem	Landsby omringet af russiske militær. Masseanholdelse. Håndjern. Pose over hovedet. Kørt væk i lastbil.	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Kælder i ukendt hus. Militærbase. Anbragt i hul i jorden m. gitter henover i 4 dage	Uger til måneder
1995 + 2005	Russisk militær og Kadyrovs styrker	Eget hjem. Stoppet i bil.	Håndjern. Bind for øjnene. Gevær mod nakke. Skinhenrettelse.	Guerillasoldat for Tjetjenien	Undersøgelseslejr. Kælder	1 uge til flere uger
1999 x 3 + 2002	Russisk militær og tjenere	Eget hjem	Hætte over hovedet. Kørt væk. Slået bevidstløs. Fader truet på livet.	Mistænkt for at være med i tjetjensk guerilla-bevægelse	Fængsel	Timer til 1 uge
1996 + 1999	Russisk militær	Eget hjem	Om natten. Flere familiemedlemmer blev dræbt. Forsøgte at flygte.	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Hul i jorden. Undersøgelseslejr	3 døgn + 18 døgn
2000-2001 x 4	Russisk militær	På gaden. Eget og venners hjem.	Stillet op ad mur. Kropsvisitation. Frataget pas. Dør-til-dør aktion.	Beskylt for at være tjetjensk soldat	Militærbase/fængsel. Undersøgelseslejr	1 døgn + uger-måned
2005 x 2	Russisk militær, bar masker	Eget hjem	Ingen vold angivet.	Hjem lå tæt på russisk militærbase	Tomt hus	3 døgn

Tidspunkt for anholdelse	Arrestanter/ bødler	Sted for anholdelse	Forhold under anholdelse	Årsag til anholdelse	Fængselstype	Varighed af fængsling
1995 + 2003	Russisk militær	På gaden. Eget hjem	Ingen vold angivet	Anklaget for politisk aktivitet	Fængsel. Hul i jorden	3 døgn + 1 uge
2002	Russisk militær	Eget hjem	Slag m. geværkolbe, slået bevidstløs	Ej mødt op til værnepligt	Ej fængslet	–
2000 x 7	Russisk militær, bar masker	Eget hjem	Om natten. Ingen vold angivet	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Kælderlokale. Undersøgelseslejr	Timer til flere måneder
2000	Russisk militær	Fra tjenestesk hospital	Patienter og sygehuspersonel anholdt fra hospital. Håndjern	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Flyttet mellem fængsler, undersøgelseslejr og lagerbygninger	Flere måneder
2001	Russisk militær	Eget hjem	Om natten. Slået m. geværkolbe. Moder mishandlet	Muligvis fejltagelse, forvekslet med nabo	Fængsel. Hul i jorden	1 måned
2000 + 2003	Russisk militær	Eget hjem	Om natten. Hætte over hovedet. Bagbundet. Slået, sparket, stukket	Arbejdet for tjentjenske politikere	16 forskellige fængsler. Hul i jorden	2 år + 1 uge
2002	Russisk militær	Eget hjem	Om natten. Ingen vold angivet	Ej oplyst	Kælder i hus	4 døgn
2001	Russisk militær, bar masker	Kontrolpost	Hevet ud af bil og kørt væk	Arbejdet for tjentjensk ministerium	Hus	5 døgn
2000-2003 x 15	Russisk militær og Kadyrovs styrker	Eget hjem	Om natten. Hjemmet omringet. Slag	Beskylt for at hjælpe tjentjenske soldater	Fængsel. Militærbase. Undersøgelseslejr	Dage til måneder, i alt ca. 1 år
2000 x 2 + 2002	Russisk militær	Eget hjem. Kontrolpost	Ingen vold angivet	Militærpersoner i familien. Beskylt for at besidde falsk pas	Militærbase. Fængsel	19 døgn + 4 måneder + 10 døgn
2003	Russisk militær	Venners hjem	Foregik om natten. Masseanholdelser. Dør slået ind. Hætte over hovedet. Slået	Ingen begrundelse ifølge den interviewede	Kælder i hus	2 uger
2003 x 2	Russisk militær	Eget hjem	Hus ransaget. Bagbundet. Hætte over hovedet	Mistænkt for at være med i "banditgruppe"	Hus	3 døgn + timer

TABEL IV. TYPER AF TORTUR OG ANDEN GRUSOM, UMENNESKELIG ELLER NEDVÆRDIGENDE BEHANDLING ELLER STRAF.

Typen	Antal undersøgte (%)
Usystematiske slag evt. med genstand	21 (100)
Vidne til tortur mod medfanger	15 (71)
Trusler mod familie eller selv	14 (67)
Håndjern i længere tid	13 (62)
Nedværdigende behandling	11 (52)
El-tortur	11 (52)
Nærkvælning	9 (43)
heraf "elefanten" *	3 (14)
Blindet med bind for øjnene/pose over hovedet	9 (43)
Skinhenrettelse	7 (33)
Ophængning	6 (29)
heraf "svalen" **	2 (10)
Seksuel tortur	5 (24)
heraf voldtægt	2 (10)
Isolation	5 (24)
Skudt	4 (19)
Overhældt med koldt vand	4 (19)
Brændt med cigaretter	3 (14)
Afrivning af negle	3 (14)
Overhældt med benzin	2 (10)
heraf sat ild til	1 (5)
Skåret med sløv kniv	1 (5)
Fingre klemte	1 (5)
Slået mod begge øre samtidig	1 (5)
Truet med hunde	1 (5)
Anden forceret stilling	1 (5)
Slag mod metalhjelme på hovedet	1 (5)
Nedfilning af tænder	1 (5)

*) "Elefanten": torturform hvor den torturerede får gasmaske over hovedet og periodisk afbrudt ilttilførsel.

**) "Svalen": torturform hvor hænderne lænkes på ryggen, offeret hænges op i armene. Bliver ofte slået på i denne stilling.

TABEL V. FYSISKE OG PSYKISKE SYMPTOMER

Symptomer	Antal undersøgte (%)
Fysiske symptomer:	
Hovedpine	13 (62)
Rygsmarter	12 (57)
Smerter i ben	10 (48)
Smerter i arme/skuldre	8 (38)
Nedsat hørelse/susen for ørene	6 (29)
Smerter i nakke	5 (24)
Smerter i bryst	5 (24)
Nedsat følesans (arme/hænder)	2 (10)
Tandsmerter/tyggebæsvær	2 (10)
Svimmelhed	2 (10)
Svie i mellemgulvet	2 (10)
Generel kraftnedsættelse	1 (5)
Vægttab	1 (5)
Periodevis sløret syn	1 (5)
Nedsat luftpassage i næsen	1 (5)
Forhøjet blodtryk	1 (5)
Hyppig vandladning	1 (5)
Periodevis rød urin	1 (5)
Hæmorider	1 (5)
Psykiske symptomer:	
Søvnproblemer	19 (90)
Mareridt	17 (81)
Tilbagevendende erindringer	14 (67)
Nedsat hukommelse	13 (62)
Øget irritabilitet	13 (62)
Nedsat koncentration	12 (57)
Tristhed	9 (43)
Angst	8 (38)
Nervøsitet/uro/anspændthed	7 (33)
Følelse af håbløshed	3 (14)
Nedsat selvtillid	2 (10)
Isolerer sig	2 (10)
Hører stemmer	1 (5)
Periodevis panikanfald	1 (5)
Konfliktskyhed	1 (5)

TABEL VI. FYSISKE FUND VED DEN OBJEKTIVE UNDERSØGELSE

Symptomer	Antal undersøgte (%)
Fysiske fund:	
Skæv næse og nedsat luftpassage i næsebor	2 (10)
Ømhed af ryg	2 (10)
Nedsat bevægelighed i bevægeapparatet	5 (24)
Ømhed i bevægeapparatet	3 (14)
Føleforstyrrelser i bevægeapparatet	2 (10)
Skævt sammenvoksede led	1 (5)
Følger efter amputation af lemmer	1 (5)
Ar (tortur relaterede og nontortur relaterede)	14 (67)

TABEL VII. ANATOMISK FORDELING AF ALLE AR

Region/område	Antal ar
Hoved	10
Bryst	1
Mave	8
Ryg	8
Arme	15
Ben	20

007 (CASE 7)

Undersøgte beskrev at være blevet skåret på benet.

8 x 2 cm ar efter snitlæsion på udsiden af højre underben med mindre substansstab.

008 (CASE 15)

Undersøgte angiver at være blevet brændt med cigaretter.

På højre underarm ses 1 X 1 cm stort cirkulært ar med central depigmentering og let hyperpigmentering perifert. Udseende er typisk for cigaretbrænding.

011 (CASE 15)

Undersøgte angiver at have haft stramme håndjern på.

2 cm X 2 mm tværgående ar på højre håndled på oversiden lige over håndledsfuren.

019 (CASE 14)

Undersøgte beskriver at være blevet skudt i maven.

Der ses nedre lineært ar som er syet og øvre uregelmæssigt cirkulært ar.

Arrene kan stamme fra skudlæsion med ind- og udskudsåbning. Det nedre ar kan også stamme fra dræn anlæggelse ved efterfølgende operation.

CASES

CASE 1

Torturhistorie: 59-årig tjetjensk mand, som har været tilbageholdt én gang i marts 2004. Blev anholdt i eget hjem og tvunget ud i lastvogn af maskeklædte bevæbnede militærfolk, som angiveligt var fra den russiske efterretningstjeneste. Undersøgte blev verbalt ydmyget og udsat for slag og spark, indtil han mistede bevidstheden. Blev smidt af lastvognen bevidstløs, fundet og bragt til hospital. Der blev ikke anvendt tortur, som typisk efterlader ar.

Symptomer: Psykisk har undersøgte dårlig nattesøvn tidvis med mareridt, tilbagevendende erindringer om de mest ubehagelige og voldsomme begivenheder samt besvær med at koncentrere sig. Han er i dag rimeligt restitueret i fysisk henseende, dog generet af periodevis smerter i fødderne.

Fund: Objektivt findes undersøgte påvirket af samtalen om tortur og tab i hjemlandet med tristhed og grådlabilitet. Undersøgte har nedsat sensibilitet i højre hånds 4. og 5. finger samt håndryg.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur.

CASE 2

Torturhistorie: 48-årig tjetjensk mand, som har været tilbageholdt to gange i hhv. 1996 og 2000, begge gange udsat for tortur i form af bl.a. usystematiske spark og slag, specielt slået på kønsorganerne med en fyldt vanddunk, overhældt med iskoldt vand, udsat for trusler på livet og blev tvunget til at overvære tortur af medfanger. Blev ikke tortureret med metoder, der typisk efterlader ar.

Symptomer: I psykisk henseende lider han af genoplevelser af traumerne inkl. mareridt, dårlig søvn, nedsat hukommelse, og han er generelt mere ængstelig end før arrestationen. Han lider af tandsmerter, hørenedsættelse, smerter fra højresides ribben samt øget træthed og markant nedsat fysisk formåen.

Fund: Psykisk er han tydeligt forstemt og påvirket af talen om traumerne. Endvidere findes ømhed i mave og højre nyreregion.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur.

CASE 3

Torturhistorie: 43-årig tjetjensk mand, som har været arresteret 2 gange i 2000 og 2002. Den anden gang opholdt han sig i en kælder i 8 dage. Han blev forhørt og fik slag på lænden og benene. Han var isoleret i de 8 dage og blev tvunget til at overvære en henrettelse ved skydning. Han blev truet med, at det ville gå hans familie dårligt, hvis han ikke samarbejdede.

Symptomer: Undersøgte lider af øget irritabilitet, har indsovningsbesvær, hukommelses- og særligt koncentrationsbesvær samt en manglende tro på fremtiden.

Fund: Ingen abnorme fund.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur.

CASE 4

Torturhistorie: 49-årig tjetjensk mand, som har været tilbageholdt tre gange i hhv. 1996, 2001 og 2003. Undersøgte blev i alle tilfælde anholdt i eget hjem og ført til afhøring i uger til måneder hos den russiske efterretningstjeneste. Undersøgte blev især i forbindelse med de to første anholdelser udsat for tortur i form af usystematiske slag med knytnæver over hele kroppen, mistede bevidstheden grundet slag. Slag mod ansigt. Brænding med cigaretter. "Elefanten"-nærkvælning med gasmaske. Skinhenrettelse. Placering i ubehagelige stillinger med håndjern. Anbringelse i hul i jorden med gitter over. Verbale ydmygelser og trusler mod familien

Symptomer: I psykisk henseende har nattesøvnen været dårlig med mareridt, men det er mindsket efter ankomst til Norge. Er i dag restitueret i fysisk henseende, udover periodevis smerter i højre side af ryggen.

Fund: Objektivt findes to ar på lænderyggen, det ene cirkulært ca. 1 cm i diameter, det andet ujævnt, ca. 1 x 2 cm.

Konklusion: Undersøgte har i dag beskedne men efter torturen. Dårlig nattesøvn med mareridt er almindeligt forekommende hos svært traumatiserede personer. De to ar på ryggen kan være følger efter hhv. cigaretbrænding og slag, og de tidvise rygsmerter kan være følger efter slag eller placeringer i unaturlige stillinger. Symptomer og fund er i overensstemmelse med den beskrevne tortur.

CASE 5

Torturhistorie: 32-årig tjetjensk mand, som blev arresteret to gange. I 1995 var han tilbageholdt i en måned i et fængsel. Han blev udsat for elektrisk tortur samt slag, mens han var ophængt. Med vandfyldte plastflasker blev han slået bl.a. på lænden, på læggene og i hovedet, til han mistede bevidstheden. Han og hans familie blev truet på livet. I 2005 var han tilbageholdt i en måned. Her blev han slået, mens han var hængt op i armene. Blev atter truet på livet. Hørte medfanger blive tortureret.

Symptomer: I psykisk henseende er søvnen præget af hyppig opvågning, han drømmer, at nogen skyder på ham, er konstant bekymret for sin familie, har svært ved at koncentrere sig, springer fra opgave til opgave, korttidshukommelsen er betydeligt forringet, og han er mere opfarende end før arrestationen. Undersøgte lider af kraftig hovedpine, især om natten, smerter i nakke og ryg, nedsat følelse i højre arm, nedsat kraft i højre tommelfinger, susen og summen i ørerne, samt åndenødsanfald om natten. Åndenøden tilskriver han sin astma.

Fund: Der findes let nedsat kraft i højre arm og hånd. Midt over højre skulderblad ses et cirkelformet ar, 1 x 0,5 cm (angiveligt efter skudlæsion), på forsiden af højre skulder ses et ar, 1 x 3 cm (angiveligt efter granatsplint), ved højre forreste armhulefold ses et cirkulært ar 1 x 0,5 cm (angiveligt efter skudlæsion), og på udsiden af højre underben ses et lineært ar, 15 cm langt (oprindelse ukendt).

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem undersøgtes symptomer, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur. Den nedsatte kraft i højre arm og hånd kan være en følge efter ophængning. De observerede ar er ikke tortur-relaterede.

CASE 6

Torturhistorie: 31-årig tjetjensk mand, som tre gange i 1999 kortvarigt var tilbageholdt af russiske styrker til forhør. Her blev han slået og sparket. I juni 2002 blev han arresteret og tilbageholdt i en uge. Han blev arresteret udenfor sit hjem, fik en hætte over hovedet, kørt af sted og anbragt i en fængselscelle. Herfra blev han daglig hentet til forhør og tortur med nærvælning, ophængning, elektrisk strøm i næsen, trussel om skydning samt slag og spark. Kæben og en mellemhåndsknogle brækkede og han blev efterfølgende behandlet på hospital.

Symptomer: I psykisk henseende lider han i dag af dårlig nattesøvn med hyppig opvågning og mareridt, hører tidvist stemmer, er hukommelses- og koncentrationsbesværet, føler sig trist med hyppige genoplevelser af traumerne. Mere konfliktsky end tidligere. Han lider i dag af smerter i ryg og venstre skulder samt stivhed af begge armes led.

Fund: Er trist og tidvis grådlabil. Der er ømhed over ryggen. På venstre skinneben ses et mørkt pigmenteret ar, og på højre håndryg over 3. mellemhåndsknogle ses et 5 cm langt ar.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur.

CASE 7

Torturhistorie: 30-årig tjetjensk mand, som har været arresteret to gange af russiske soldater. Første gang var i 1996, hvor han efterfølgende i tre dage blev tvunget til at opholde sig i et jordhul sammen med andre fanger, fik taget sit tøj, blev slået og skudt i en tå på højre fod. Anden gang var i december 1999, hvor flere familiemedlemmer blev skudt i forbindelse med anholdelsen. Han var efterfølgende i en interneringslejr i 18 dage. Her blev han tortureret daglig med elektrisk tortur, slag med køller og overhældning med iskoldt vand.

Symptomer: Han er nu stærkt præget af sine oplevelser med udtalt søvnbesvær, er bange for at sove på grund af hyppige mareridt, er angst, hukommelses- og koncentrationsbesværet, lider af tristhed og genoplevelser af traumerne. Fysisk er han generet af bevægeindskrænkning af højre stortå, svien i mellemgulvet samt smerter i nakkemuskulaturen.

Fund: Fremtræder tydelig angstpræget, ser ned hele tiden og taler ret utydeligt, virker trist. I fysisk henseende findes ømhed af nakkemusculatur, højre stortå er deformeret med nedsat bevægelighed. Der ses på højre stortå et ca. 3 cm uregelmæssigt ar, på udsiden af højre underben ses et ca. 8 x 2 cm stort ar, og opadtil på udsiden af højre underben ses et cirkulært ar ca. 1 cm i diameter.

Konklusion: Der er fuld overensstemmelse mellem aktuelle symptomer, de objektive fund og torturhistorien. De beskrevne ar er forenelige med følger efter skudlæsion og snitlæsion. Undersøgte opfylder kriterierne for *posttraumatisk stress syndrom*.

CASE 8

Torturhistorie: 40-årig tjetjensk mand, som har været tilbageholdt 4 gange fra 2000-01. Undersøgte har i alt været fængslet i ca. 5 måneder, hvoraf den længste periode varede 4 måneder. Undersøgte var fængslet i hhv. russisk militær lejr/fængsel og Chernokozovo undersøgelseslejren. Anholdelserne fandt sted på gaden eller i hjemmet. Undersøgte blev udsat for tortur i form af usystematiske spark og slag med køller og geværkolber (brækkede bl.a. næsen og fik slået flere tænder ud) samt nærvælning med plasticpose over hovedet, indtil undersøgte mistede bevidstheden. Undersøgte blev endvidere flere gange udsat for "svalen/lastosjkha", hvor han blev hængt op med hænderne bagbundet og slået. Han skadede herved sin højre skulder yderligere. Undersøgte blev flere gange udsat for el-tortur med hånddreven generator og blev snittet på arme og ryg med sløv kniv. Endvidere overværede undersøgte tortur af medfanger, blev truet i forhold til sin familie og fik generelt en nedværdigende/ ydmygende behandling. Blev beskyldt for at være tjetjensk soldat og skulle underskrive dokument vedrørende dette. Havde under forhør bind for øjnene og håndjern på. Blev ved hver tilbageholdelse løskøbt af familien.

Symptomer: Psykisk har undersøgte svære symptomer efter torturen: søvnbesvær med hyppig opvågning og mareridt om torturen, er generelt angst, nervøs og trist hele tiden, lider af hyppige panikanfald, bl.a. hvor han føler det hele snører sig sammen i halsen, og han ikke kan få vejret, har svært ved at huske og koncentrere sig, lider af flashbacks og genoplevelser af torturen, har nedsat selvtillid efter torturen, bliver nemt irriteret, føler sig på vagt hele tiden og isolerer sig og sidder meget derhjemme.

Undersøgte har fysiske symptomer i form af hovedpine, svimmelhed, susen for venstre øre, ømhed af nakke, lænderyg og knæ efter slag. Undersøgte har svært ved at tygge, da flere tænder er slået ud. Lider af urininkontinens og tidvise stikkende smerter i brystet. Der er forværring af højre arms fødselstraume, således at denne fungerer dårligere, og der er smerter i skulderen og armen efter slag og ophængning. Undersøgte tager i dag smertestillende medicin.

Fund: Objektivt findes undersøgte let-moderat deprimeret. Næsen viger mod venstre svarende til tidligere brud. I venstre tinding findes direkte ømhed. I munden mangler hovedparten af tænderne i overmunden, og der er generelt dårlig tandstatus. På huden findes et 1/2 x 4 cm langt ar over højre skulder, et 1 x 7 cm ar med substansstab og ar efter fem sting lige under venstre albuebøjning, to stk. 1/2 x 1/2 cm runde ar på venstre overarm, et 1/2 x 8 cm halvmåneformet ar uden substansstab over højre side af lænden, flere små ar ca. 1/2

cm lange over næseroden, to stk. 1 x 2 cm lange ar under hagen samt fem stk. ca. 1-2 cm lange smalle ar uden tab af væv over højre knæ. Desuden findes højre skulder med nedsat muskel- og vævsfylde samt højre overarm med nedsat kraft og bevægelighed foreneligt med fødselsskade.

Konklusion: Der er fuld overensstemmelse mellem såvel de fysiske som psykiske fund og torturhistorien. Undersøgte opfylder kriterierne for *posttraumatisk stress syndrom*. De ovenfor beskrevne ar er forenelige med følger efter slag- og snitlæsioner på nær de to runde ar på venstre overarm, som er følger efter vaccination. Der ses tegn på tidligere brud af næsen foreneligt med følger af fysisk vold, f.eks. slag med geværkolbe.

CASE 9

Torturhistorie: 34-årig tjetjensk kvinde, som blev anholdt i hjemmet i foråret 2005 og tilbageholdt i to døgn af russiske styrker, der under anholdelsen bar masker. Undersøgte blev transporteret til et tomt hus, fik bind for øjnene og blev bagbundet. Undersøgte blev afhørt om bl.a. de øvrige beboere i sin landsby og, i forbindelse med afhøringen, tortureret. Torturen bestod af el-stød fra en gammel telefonlignende hånddrevet generator. Undersøgte blev voldtaget flere gange af to personer samt sparket bl.a. i ryg og lænd og udsat for usystematiske slag. Undersøgte følte sig "behandlet som en hund". Undersøgte blev endvidere truet med, at næste gang ville hendes børn blive afhentet.

Symptomer: Psykisk har undersøgte svære men fra torturen og er medicineret med beroligende piller og sovepiller. Undersøgte har søvnbesvær, mareridt, flashbacks, hukommelses- og koncentrationsbesvær i svær grad. Giver desuden udtryk for, at hun er bange for at komme til at gøre noget ved sig selv, hvis det ikke var for børnene skyld. Er generelt trist med gråtdens, er konstant nervøs og urolig og føler sig decideret bange for, at nogle kommer og tager hende eller børnene. Undersøgte har siden torturen haft fysiske symptomer i form af daglig hovedpine og smerter fra lænd og ryg. Hun har ømhed af venstre knæ og højre albue, lette smerter i nedre højre side af maven.

Fund: Objektivt fremtræder undersøgte trist og grædende under hele undersøgelsen, hvor hun for første gang fortæller sin torturhistorie. Der findes ømhed i begge nyreregioner.

Konklusion: Undersøgte har ikke været udsat for torturformer, der efterlader sikre fysiske tegn, men der er overensstemmelse mellem særligt undersøgtes psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur herunder voldtægten.

CASE 10

Torturhistorie: 42-årig tjetjensk mand, som er blevet tilbageholdt og tortureret af russiske soldater to gange i henholdsvis 1995 og i 2003. Han blev udsat for slag med køller og vandflasker, slag på ørene, nærkvælning med en plasticpose, og han blev overhældt med koldt vand. Han blev ikke udsat for fysisk tortur, som kunne efterlade ar eller mærker. Han blev udsat for psykisk tortur; var blandt andet vidne til andres tortur, modtog trusler mod ham selv og familien og var udsat for skinhenrettelse. Ved den sidste tilbageholdelse blev han desuden placeret i et jordhul i 3 dage.

Symptomer: Såvel lige efter torturen som i dag er undersøgte især plaget af psykiske følger efter torturen: søvnbesvær, mareridt, flashbacks, angst, uro og nervøsitet, øget irritabilitet og problemer med at huske og koncentrere sig. Af fysiske symptomer lider han af hovedpine og øresusen.

Fund: Trist grundstemning.

Konklusion: Der findes overensstemmelse mellem undersøgtes psykiske tilstand og den beskrevne tortur.

CASE 11

Mishandling: 48-årig tjetjensk mand, som ikke har været tilbageholdt eller tortureret, men i 2002 blev opsøgt af russiske specialstyrker i sit hjem, da han nægtede at melde sig til det russiske militær. Han blev ved en sådan lejlighed slået hårdt i brystkasse og hoved med geværkolbe, mistede bevidstheden og var efterfølgende indlagt en uge på hospital. Det følgende halve år blev familien med jævne mellemrum opsøgt, truet og groft chikaneret i hjemmet, bl.a. blev datteren skubbet omkuld, hvorved hun slog kæbe og hoved og pådrog sig hjernerystelse.

Symptomer: Han lider af genoplevelser, mareridt, søvnbesvær, irritabilitet, nervøsitet, tristhed og nedsat hukommelse. Undersøgte lider desuden af tidvis hovedpine og svimmelhed samt ømhed i brystkassen, når han ligger på maven.

Fund: Undersøgte fremtræder generelt forstemt. Han har et 3½ cm langt ar i hårbunden. **Konklusion:** Der findes overensstemmelse mellem det psykiske symptomkompleks og den beskrevne mishandling samt vedvarende chikane. Arret i undersøgtes hårbund er fuldt foreneligt med følger efter vold med stump genstand.

CASE 12

Torturhistorie: 49-årig tjetjensk mand, som i 2000 var udsat for to længerevarende tilbageholdelser af hhv. 9 dage og 6 måneders varighed og efterfølgende 5-6 kortvarige tilbageholdelser. Måtte løskøbes hver gang af familien. Udsat for langvarig massiv tortur: fødedeprivation; måtte drikke egen urin, dels pga. væskemangel, dels da fangerne mente, at det forebyggede tuberkulose; blev slået og sparket overalt på kroppen med stokke, tunge slanger, hænder og støvler; tidvis bundet til en stol; slået oven i hovedet med et jernrør og mod munden, hvorved han mistede flere tænder; blev sparket i skridtet, og man sagde til ham, at han ikke ville kunne få flere børn; blev brændt med cigaretter på hånden; fik ledninger placeret på fingre, tæer og ører, og med et gammelt manuelt apparat blev han udsat for el-tortur; fik fingrene klemmt; fik gentagne gange en plasticpose trukket over hovedet eller en gasmaske med en slange ("elefanten") spændt på hovedet, ilttilførslen blev afbrudt, og han mistede bevidstheden flere gange; måtte overhøre andre blive tortureret (hvilket undersøgte synes var det værste af alt). Efterfølgende var undersøgte så medtaget at en læge kun gav ham max. ½ år at leve i. Efterfølgende bragt til behandling i flere naborepublikker af familien, da der ikke var behandlingsmuligheder i Tjetjenien.

Symptomer: Søvn er dårlig med natlig uro og mareridt, genoplevelser af torturen, en indre tristhed, øget irritabilitet og nedsat hukommelse. Undersøgte lider aktuelt af hovedpine, smerter i nakke og skuldre samt i ansigt og venstre overarm.

Fund: Ved den objektive undersøgelse mangler alle de forreste tænder i overmunden. Der findes et 4 cm langt ar i hårbunden og to runde ar på venstre hånd. I venstre skulder modstand og smerter ved løft over 90 grader samt let dødhedsfornemmelse i venstre arm.

Konklusion: Der er fuld overensstemmelse mellem de fysiske fund og psykiske symptomer, som undersøgte frembyder, og den beskrevne tortur. De manglende tænder i overmunden samt nedsat bevægelighed og ændret sensibilitet af venstre arm er forenelige med den beskrevne tortur. Arret i hårbunden er foreneligt med følger efter stump vold, og de to ar på venstre hånd forenelige med følger efter cigaretbrænding.

CASE 13

Torturhistorie: 36-årig tjetjensk mand, som er ankommet til Norge fra Tjetjenien en uge før undersøgelsen. Han har været udsat for tilbageholdelse uden dom i ca. ½ år i 2000. Blev med ca. 105 øvrige patienter og sygehuspersonel tilbageholdt af russiske styrker, mens han var indlagt på et tjetjensk hospital. Undersøgte lå på hospitalet med skadet højre fod efter at have trådt på mine. Blev flyttet utallige gange under tilbageholdelsen mellem fængsler/undersøgelsesleire, et russisk militær sygehus og store lagerbygninger. Undersøgte blev under transporterne og opholdene skubbet, sparket, slået med gummikøller (inkl. i hovedet) og tvunget i koldt vand. De anholdte lå meget tæt og ukomfortabelt pakket under selve transporterne, og undersøgte mistede bevidstheden flere gange. Undersøgte fik tuberkulose under sin tilbageholdelse. Undersøgte beskriver, hvorledes fangevogterne placerede fanger med mistænkt tuberkulose ved siden af fanger uden denne sygdom for at øge smittespredningen. Undersøgte fik efter ca. en uges tilbageholdelse sit højre ben amputeret under knæet uden bedøvelse på et russisk militærsygehus. Undersøgte mener ikke, der var indikation for amputationen på daværende tidspunkt – kunne muligvis være reddet ved konservativ behandling. Undersøgte fik under en transport mellem opholdsstederne bank af tre russiske soldater, der bl.a. sparkede undersøgte og satte støvle på brystbenet, så undersøgte fortsat har problemer med ømhed her, og desuden affyrede de et skud af mod undersøgtes venstre pegefinger. Under fængslingen blev undersøgte afhørt af den russiske efterretningstjeneste og bedt om at underskrive erklæring, hvor han skulle indrømme at have deltaget i "ulovlige grupperinger".

Symptomer: Undersøgte er præget af søvnløshed, mareridt, angst, genoplevelser, tendens til irritabilitet og opfarenhed samt nedsat livsglæde. Er i dag rimelig restitueret i fysisk henseende, lider dog af hovedpine og periodevis smerter fra amputationsstumpen på højre ben.

Fund: Psykisk fremtræder undersøgte forstemt. Der ses følger efter højresidig amputation af benet ca. 30 cm under knæet. Der ses et skævt sammenvokset yderled på venstre pegefinger (angiveligt efter skudlæsion). Der ses et ½ x 20 cm ar under højre skulderblad (angiveligt efter tuberkuloseoperation) og et 2 x 2 cm ar over højre side af lænden (angiveligt efter dræn ved operation). Endelig ses et smalt ca. 2½ cm langt ar på venstre albue (angiveligt efter fald).

Konklusion Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund og den beskrevne tortur.

CASE 14

Torturhistorie: 22-årig tjetjensk mand, som i 2001 blev arresteret og tilbageholdt ca. 1 måned. Under anholdelsen blev hans mor mishandlet, så hun efterfølgende døde. Han var udsat for grove ydmygelser, placeret i et jordhul, overhældt med koldt vand, urineret på. Endvidere udsat for tortur gentagne gange med bl.a. afrivning af negle, elektrisk tortur, slag mod metalhjelme, han havde på hovedet, trusler mod sit eget og sin families liv. Så medfanger blive mishandlet. Blev slutteligt kørt ud i en skov og skudt af sine fangevogtere. Blev ved et tilfælde fundet af en hyrde, som fik ham på hospitalet, hvor han var indlagt 2 måneder og blev opereret, idet man fjernede et stykke tarm, milten og venstre nyre.

Symptomer: I psykisk henseende lider han af søvnbesvær med max. 3-4 timers søvn pr. nat, mareridt om torturen, føler sig angst og urolig, kan ikke slappe af, husker dårligt, kan ikke koncentrere sig, bliver let ophidset og genoplever ofte traumerne i vågen tilstand. Desuden lider undersøgte i dag af hovedpine flere gange om ugen, konstante rygsmerter, smerter i nakke og arme særligt ved vejrskift samt smerte i venstre lår og knæ ved berøring.

Fund: Objektivt fremtræder undersøgte urolig, anspændt og trist. Der findes muskulær ømhed af ryggen. På maven ses 2 uregelmæssige, 2 mindre sammensyede og flere større typiske operationsar. Desuden findes på maven to uregelmæssige, runde ar og et tilsvarende uregelmæssigt rundt ar på ryggen.

Konklusion. Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund og den beskrevne tortur. Man finder ar, der er fuldt forenelige med følger efter de nævnte operationer samt ar, der er forenelige med følger efter skudlæsioner.

CASE 15

Torturhistorie: 30-årig tjetjensk mand, som over en to-årig periode fra år 2000 har været placeret i 16 forskellige fængsler i Tjetjenien og andre dele af Rusland. Han ved ikke, om det var russere eller tjetjenere, der anholdt ham – men de talte russisk. Han angiver, at han blev flyttet rundt konstant, for at han ikke skulle blive fundet af Røde Kors, som så ville høre hans historie. Han blev udsat for tortur i form af slag og spark, brænding med cigaretter, pose over hovedet, der blev sat ild til, ophængninger, elektrisk tortur, fik gasmaske over hovedet, hvor der blev lukket for ilten ("elefanten"), isolation, blev urineret på og var vidne til, at andre fik skåret tungen af, så de ikke kunne sladre.

Symptomer: Psykisk er han plaget af dårlig søvn med mareridt, genoplevelser af torturscenerne, angst og

uro, nedtrykthed og øget irritabilitet. Aktuelt lider han af smerter i store dele af kroppen. Han har periodevis rødfarvet urin, tinnitus (øresusen) og hovedpine.

Fund: I psykisk henseende fremtræder undersøgte trist af grundstemning. Desuden findes ar over næseryg, højre underarm, håndled og venstre knæ.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund og den beskrevne tortur. Arrene er forenelige med følger efter hhv. forbrænding (næseryg), cigaretbrænding (højre underarm) samt håndjern (højre håndled).

CASE 16

Torturhistorie: 29-årig tjetjensk mand, som blev tilbageholdt og tortureret i 2-3 dage i 2002. Han ved ikke, om det var tjetjenere eller russere, der tilbageholdt ham, men de talte russisk. Han blev placeret i isolation i en mørk celle, udsat for trusler mod ham selv og familien, han kunne høre andre blive tortureret, og han var i perioder bagbundet. Fysisk blev han udsat for elektrisk tortur og usystematiske slag og spark. Dette medførte umiddelbart blå mærker, men ingen varige ar.

Symptomer: Psykisk oplever han besvær med at huske og koncentrere sig, søvnbesvær, mareridt og periodevis tristhed. Siden torturen har han været plaget af smerter i ryggen strålende om i bryst/maveregionen. Er aktuelt under udredning for dette.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur.

CASE 17

Torturhistorie: 44-årig tjetjensk kvinde, som i 2001 blev tilbageholdt i 5 dage i en russisk militærbygning. Her blev hun udsat for blandt andet daglige slag og spark over hele kroppen, fik banket hovedet ind i væggen, blev trukket liggende ned af trappe, blev klædt nøgen, fik dødstrusler mod sig selv og familien, var lagt i håndjern, fik bind for øjnene og blev udsat for skinhenrettelse. Hun var efter torturen sengeliggende i 2 måneder.

Symptomer: I psykisk henseende føler hun sig generelt angst for, at torturen skal gentage sig, hun sover dårligt og vågner ofte, har meget svært ved at koncentrere sig og huske det, hun netop har læst, hvilket medfører at hun vanskeligt kan følge med i sprogkursus. Hun prøver at holde en facade over for andre og er angst for, at de skal få kendskab til hendes historie. Føler sig slidt op, men prøver at arbejde meget for at undgå de tilbagevendende tanker om det, der er sket. Hun lider

i dag af konstant hovedpine, smerter i nakken, smerter i venstre fodryg samt konstant ømhed og periodisk stikken i brystet. Får beroligende og smertestillende medicin.

Fund: Psykisk findes undersøgte ved samtalen svært berørt ved minderne om de traumatiske oplevelser. Endvidere ses en knækket fortand og en del nakke/skulder myoser (muskelinfiltrationer). Der er, ifølge undersøgte, foretaget CT scanning af hjernen, som har påvist følger efter en tidligere blødning.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur. Særligt de massive psykiske symptomer er typiske for torturoverlevende og undersøgte opfylder kriterierne for *posttraumatisk stress syndrom*.

CASE 18

Torturhistorie: 32-årig tjetjensk mand, der har været tilbageholdt ca. 15 gange fra 2000-2003 af forskellige enheder i det russiske militær samt Kadyrovs milits. Var tilbageholdt og fængslet i dage til måneder, sammenlagt i ca. 1 år. Var fængslet forskellige steder. Selve anholdelserne forgik ved, at undersøgte blev anholdt og transporteret til fængsel. Undersøgte beskriver usystematiske slag i forbindelse med anholdelse og transport til fængslerne. Anholdelserne skete angiveligt primært, fordi russerne troede undersøgte og familie gemte tjetjenske soldater eller hjalp disse på anden vis. Undersøgte blev under tortur tvunget til at underskrive dokument om, at han var tjetjensk soldat. Under selve tilbageholdelserne blev undersøgte tortureret. Torturen bestod af usystematiske spark og slag med geværkolber eller køller. Undersøgte blev udsat for elektrisk tortur, nedfiling af tænderne til nerverne, fik stukket nåle under neglene, og ved en lejlighed blev der hældt benzin over undersøgte. Undersøgte blev udsat for skinhenrettelse og for "svalen/lastosjka", idet han blev hængt op i loftet med hænderne bagbundet. Undersøgte blev truet med at russerne ville hente hans brødre, og han var desuden vidne til tortur mod medfanger. Desuden blev fangerne stillet op på række og udsat for nedværdigende tilråb.

Symptomer: Psykisk lider undersøgte af søvnbesvær, mareridt, genoplevelser af torturen, bekymring samt øget irritabilitet. Ved ophængning gik venstre skulder angiveligt af led og blev ikke efterfølgende sat korrekt på plads. Fysisk har undersøgte i dag primært følger fra venstre skulder i form af smerter og nedsat bevægelighed. Men også symptomer i form af lændesmerter og øresusen.

Fund: Objektivt fremtræder undersøgte forstemt. Ved venstre skulder ses, at nøglebenet er abnormt frem-

trædende, og der findes nedsat bevægelighed, ømhed og "skurren" ved bevægelse af skulderen. Der findes desuden en række ar, som, ifølge undersøgte, dog ikke er direkte relateret til torturen. I munden mangler en kindtand.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund, særligt det psykiske symptomkompleks og den beskrevne tortur. Skaderne i den venstre skulder er fuldt forenelige med følger efter bagbinding og efterfølgende ophængning.

CASE 19

Torturhistorie: 23-årig tjetjensk mand, som i perioden 2000-02 blev anholdt 3 gange af russiske soldater og tilbageholdt sammenlagt ca. 5 måneder. Blev udsat for ydmygende og nedværdigende behandling, fastspænding, spark og slag, og han blev tvunget til at se medfanger blive tortureret og skudt. Under flugtforsøg blev han skudt i venstre fod og efterfølgende bragt til hospital.

Symptomer: Undersøgte lider i dag af hovedpine, dog afhængigt af vejret. Desuden smerter i venstre fod og nedsat bevægelighed af venstresidige tæer.

Fund: Ved den objektive undersøgelse findes nedsat bevægelighed af 2.-4. tå på venstre fod og der ses 3 runde uregelmæssige ar på såvel venstre fodryg som venstre fodsål.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund og den beskrevne tortur. Forandringerne på venstre fod er forenelige med følger efter skudlæsioner.

CASE 20

Torturhistorie: 29-årig tjetjensk mand, som blev anholdt i marts 2003 af russiske styrker og tilbageholdt i 2 uger. Anholdelsen fandt sted om natten. Huset blev omringet, døren blev slået ind, og undersøgte blev ført ud af huset med maske over hovedet. Blev slået med geværkolber under selve anholdelsen. Blev fragtet til et af FSB's (Federal Security Service) huse. Under tilbageholdelsen sad undersøgte i en kælder med tynde vægge mellem cellerne, hørte tortur af medfanger. De første 3 dage blev undersøgte tortureret i form af slag med geværkolber og køller, mens undersøgte var hægtet fast til varmeapparat vha. håndjern. Fangevogterne bar masker under torturen. Efter 3 dage aftog torturen, og undersøgte blev løsladt/løskøbt efter 14 dage.

Symptomer: Undersøgte har i dag periodevis migrænelignende hovedpine og dobbeltsyn ved eksempelvis

længere tids fjernsynskiggeri. Han tilskriver selv dette som følger efter slag i hovedet. Desuden smerter i øvre ryg, når han sidder stille for længe.

Fund: Ved den objektive undersøgelse findes let direkte ømhed opadtil i maven samt muskulær ømhed over øvre del af ryggen. På venstre side af ryggen samt over venstre lænd ses to uregelmæssige ar, det ene med substansstab. Tilsvarende ses på højre balle to uregelmæssige ar, det ene betydeligt større end det andet med tab af underliggende væv.

Konklusion: Sammenfattende findes torturhistorien sandsynlig. Undersøgte har i dag relativt få følger af torturen, som kan dokumentere denne. De overfor beskrevne fire ar er fuldt forenelige med følger efter skudlæsioner, som ej er torturrelaterede.

CASE 21

Torturhistorie: 41-årig tjetjensk mand, som i foråret 2003 blev anholdt og tortureret af russiske specialstyrker. Blev bundet og fik hætte over hovedet, blev tvunget til at kravle rundt på knæene, blev slået voldsomt særligt i maven, på overarme, ben og i ansigtet, hvorved undersøgte bl.a. brækkede næsen. Man truede ham med at slå familien ihjel, hvis han ikke samarbejdede. Blev løskøbt efter 3 døgn. Var efterfølgende tæt på at blive fængslet igen ved to lejligheder, hvorefter han måtte flygte med sin familie.

Symptomer: I psykisk henseende har han søvnproblemer med mareridt, uro og angstanfald, koncentrations- og hukommelsesbesvær, nedsat humør, mere irriterbar med tendens til at reagere mere voldsomt, trang til at være alene og svækket selvtillid. Lider endvidere i dag af forhøjet blodtryk, smerter i venstre skulder og venstre skuldeben, hovedpine og dårlig luftpassage i venstre næsebor.

Fund: Objektivt findes han trist og grådlabil. Der er forhøjet blodtryk, ømhed opadtil i maven, ømhed over den øvre del af ryggen, massive muskulære infiltrationer over venstre skulder, ømhed ved berøring samt nedsat sensibilitet over venstre skuldeben samt svækket knærefleks på venstre side. Endelig er næsen skæv med nedsat luftpassage på venstre side.

Konklusion: Ved undersøgelsen findes der overensstemmelse mellem symptomer/lægelige fund og den beskrevne tortur. Undersøgtes psykiske symptomkompleks og fremtoning generelt med tristhed og grådlabilitet er typiske følger hos personer, der har været udsat for tortur, og han opfylder kriterierne for *posttraumatisk stress syndrom*. Også hans fysiske problemstillinger og de objektive fund, herunder tegn på tidligere næsebrud, stemmer fuldt ud overens med den beskrevne tortur.

KILDEFORTEGNELSE

- 1) Physicians for Human Rights. *Random Survey Conducted by US Medical Group of Displaced Chechens Finds Widespread Killings and Abuses by Russian Forces*, 2000.
www.phrusa.org/research/chechnya
- 2) Medical Foundation for the care of victims of torture. *Rape and other torture in the Chechnya conflict*, 2004.
www.torturecare.org.uk
- 3) Medecins Sans Frontieres. *The Trauma of ongoing War in Chechnya. Quantitative assessment of living conditions, and psychosocial and general health status among war displaced in Chechnya and Ingushetia*, 2004. www.lakareutangranser.se
- 4) Støttekomiteen for Tsjetsjenia i Norge: *Torturert av russerne – flygtning i Norge*, 2005. www.tsjetsjenia.no
- 5) RCT Documentation Centre. *46 henvisninger til artikler om menneskerettighedskrænkelser i Tjetjenien ved søgning på "Chechnya" i februar 2006*. www.rct.dk
- 6) Amnesty International. Russian Federation: *Violation continues, no justice in sight. A briefing paper on human rights violations in the Chechen Republic*, 2005. www.amnesty.org
- 7) UNHCR: *Asylum levels and trends in industrialized countries*, 2005 and 2004. www.unhcr.org
- 8) Istanbul Protocol. *Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. United Nations, 1999.
- 9) WMA *Declaration on the Rights of the Patient*. Lisboa 1981.
www.wma.net
- 10) WMA *Declaration of Genova* 1948. www.wma.net
- 11) Hippocrates (ca. 460 - ca. 370 B.C.). *In Corpus Hippocratum*.